

Gianrico Carofiglio

**PÅ
SANNOLIKA
SKÄL**

Översättning Ulla Trenter

Schibsted Förlagen

Citat ur:

Antoine de Saint-Exupéry, *Lille prinsen*. Översättning Gunvor Bang
John Fante, *Ristat i damm*. Översättning Einar Heckscher
Fjodor Dostojevskij, *Anteckningar från källarhållet*. Översättning Ulla Roseen
André Malraux, *Valnötsträden i Altenburg*. Översättning Sven Stolpe

Originalalets titel: *Testimone inconsapevole*
Copyright © 2002 Sellerio Editore, Palermo

Översättning © Schibsted Förlagen 2008

Alla rättigheter är förbehållna förlaget,
varför eftertryck och kopiering, helt eller delvis,
endast kan ske med förlagets medgivande.

Omslag: John The Fisherman
Grafisk form och sättning: Gunnar Palmgren
Tryckt hos ScandBook, Falun 2008

ISBN 978-91-7738-804-3

Schibsted Förlagen AB
Box 17223, 104 62 Stockholm
www.schibstedforlagen.se

Det larven kallar världens undergång
kallar resten av världen fjärl.

Lao Tse, Tao te ching – Boken om vägen och dygden

FÖRSTA DELEN

1

Jag kommer mycket väl ihåg den dag – eller rättare sagt den eftermiddag – när alltsammans började.

Jag hade varit på kontoret i en kvart men jag hade ingen lust att börja arbeta. Jag hade kollat mejlen och posten, lagt några papper i ordning, ringt några onödiga samtal. Jag hade alltså inga fler svepskäl att ta till så jag tände en cigarrett.

Först röker jag i lugn och ro den här cigarretten och sedan börjar jag.

När jag hade rökt färdigt cigarretten, skulle jag ha kommit på någon ny undanflykt. Tänk om jag skulle gå ut, jag mindes plötsligt en bok som jag borde köpa i Feltrinellibokhandeln, det hade jag faktiskt skjutit upp ett antal gånger.

Medan jag rökte, ringde telefonen. Det var interntelefonen, min sekreterare i väntrummet.

Det gällde en man som inte hade gjort upp om tid men som sa att det var angeläget.

Det är knappast någon som beställer tid. Folk går till en advokat när de har allvarliga, brådskande problem, eller är övertygade om att de har det. Vilket förstås är samma sak.

I vilket fall som helst var det så det fungerade på mitt kontor. Min sekreterare ringde in till mig medan mannen eller kvinnan som hade trängande behov att tala med en advokat lyssnade. Om jag var upptagen, till exempel med en annan klient, lät jag dem vänta tills jag var färdig.

Om jag inte var upptagen, som den där eftermiddagen, lät jag dem vänta i alla fall.

Det ska stå klart för dem att här på kontoret arbetas det och att jag tar emot bara för att det är ett angeläget ärende.

Jag bad Maria Teresa säga till mannen att jag kunde ta emot honom om tio minuter. Men jag kunde inte ägna särskilt lång tid åt honom, för sedan hade jag ett viktigt möte.

Advokater – tror folk – har ofta viktiga möten.

Tio minuter senare steg han in. Han hade långt svart hår, långt svart skägg och uppspärrade ögon. Han satte sig, stödde sig mot skrivbordet och lutade sig fram mot mig.

Ett ögonblick var jag säker på att han skulle säga: ”Jag har just mördat min hustru och min svärmor. Dom ligger därnere i bilen, i bagageutrymmet. Som tur är har jag en kombi. Vad ska vi ta oss till nu, advokaten?”

Men han sa inte det. Han hade en husbil som han stekte korv och hamburgare i. Hälsovårdsmyndigheten hade tagit den i beslag eftersom den hygieniska standarden var mer eller mindre på samma nivå som kloakerna i Benares.

Skägget ville ha sin husbil tillbaka. Han visste att jag var en bra advokat, det hade en av hans vänner, som var min klient, berättat för honom. Han log inställsamt mot mig, i samförstånd, och sa namnet på en svarthandlare som jag hade lyckats förhandla fram ett skamligt lågt straff åt.

Jag begärde ett skyhögt förskott och han tog fram en bunt sedlar ur byxfickan.

Snälla, ge mig inte dem med majonnäsfläckar, tänkte jag resignerat.

Med tummen och pekfingret räknade han upp summan jag hade begärt. Han gav mig protokollet från beslaget och alla de andra dokumenten. Nej, han ville inte ha något kvitto, vad ska jag med det till, advokaten. Ytterligare ett leende i samförstånd. Vi skattesmitare förstår väl varandra.

För några år sedan tyckte jag rätt bra om mitt yrke. Nu närmast

äcklade det mig. Och när jag träffade typer som hamburgerförsäljaren äcklade det mig ännu mer. Jag tänkte att en middag med denne Rasputins korvar vore rätt åt mig, och sedan ett besök på akutmottagningen. Och där skulle jag tas om hand av doktor Carrassi.

Doktor Carrassi var biträdande överläkare på akutavdelningen och hade orsakat en tjuogoettårig flickas död i bukhinneinflammation, som han diagnostiserat som mensvärk.

Hans advokat – jag – fick honom frikänd utan att han förlorade en enda arbetsdag eller en enda krona i inkomstbortfall. Det hade inte varit någon besvärlig rättegång. Allmänna åklagaren var en idiot och kändesidans advokat var en fullständig analfabet.

När Carrassi frikändes, kramade han om mig. Hans andedräkt var mördande, han var svettig och han tyckte att rättvisa hade skippats.

När jag gick ut ur salen undvek jag att möta blickarna från flickans föräldrar.

Skägget gick sin väg och jag kvävde illamåendet och började förbereda överklagandet av beslaget av hans ovärderliga mobila restaurang.

Sedan gick jag hem.

Fredagskvällar brukade vi gå först på bio och sedan ut och äta, alltid med samma vänner.

Jag var aldrig med och valde film eller restaurang. Jag gjorde vad Sara och de andra bestämde, och jag satt och höll andan hela kvällen och bara väntade på att det skulle ta slut. Det var bara annorlunda de gånger jag tyckte om filmen, men det hände alltmer sällan.

När jag kom hem den fredagen var Sara redan klar att gå ut. Jag sa att jag behövde åtminstone en kvart för att duscha och byta om.

Jaså, hon skulle gå ut med sina vänner. Vilka vänner? De från fotokursen. Hon kunde gärna ha talat om det för mig så att jag hade kunnat förbereda mig. Hon hade sagt det till mig igår och hon kun-

de inte hjälpa att jag inte lyssnade när hon pratade. Okej, det fanns ingen anledning att bli arg, jag hade kunnat hitta på något för egen räkning, om jag hade hunnit. Nej, det var inte min mening att få henne att känna sig skyldig, jag ville bara helt enkelt säga det som jag hade sagt. Ja, det var lika bra att vi avslutade diskussionen.

Hon gick ut och jag stannade hemma. Jag funderade på att ringa de gamla vanliga vännerna och gå ut med dem. Men så tyckte jag löjligt nog att det var svårt att förklara varför Sara inte var med, och vart hon hade gått, och jag trodde att de kanske skulle titta konstigt på mig, så jag struntade i det.

Jag provade att ringa en kvinna som jag träffade ibland i hemlighet vid den tiden, men hon sa viskande i mobilen att hon var hos sin pojkvän. Vad hade jag väntat mig en fredag? Jag kände mig dys-ter till mods. Men så tänkte jag att jag kunde hyra en bra polisfilm, ta fram en pizza ur frysen, en stor kall öl och på ett eller annat sätt skulle fredagen ta slut.

Jag valde Black Rain, även om jag redan hade sett den två gånger. Jag åt pizzan och drack upp ölen. Sedan tog jag en whisky också och rökte ett antal cigaretter. Jag zappade mellan kanalerna och upptäckte att lokalteven hade börjat visa våldsfilmerna igen. Det fick mig att inse att klockan var över ett och då gick jag och lade mig.

Jag vet inte när jag somnade och jag vet inte när Sara kom hem, för jag hörde henne inte.

När jag vaknade nästa morgon hade hon redan stigit upp. Sömn-drucken gick jag ut i köket och utan att säga ett ord räckte hon mig en kopp amerikanskt kaffe. En stor kopp amerikanskt kaffe, det tyckte vi om båda två.

Jag drack två klunkar och skulle just fråga när hon hade kommit hem kvällen innan, när hon talade om att hon ville skiljas.

Hon sa det bara så där: "Guido, jag vill skiljas."

Efter en lång stunds öronbedövande tystnad ställde jag den där oerhört banala frågan.

Varför?

Hon talade om varför. Hon var lugn och obeveklig. Jag kanske trodde att hon inte hade lagt märke till vad jag hade haft för mig de senaste, minst två, åren. Men det hade hon och hon hade inte varit glad över det. Det var inte min otrohet – ordet träffade mig i ansiktet som en spottloska – som hade sårat henne mest, utan att jag behandlat henne som en idiot. Hon visste inte om jag alltid hade varit sådan eller om jag hade förändrats. Hon visste inte vilket hon föredrog och det kanske inte ens hade någon betydelse.

Hon sa att jag hade blivit en nolla och att jag kanske alltid hade varit det. Och hon hade ingen lust att leva med en nolla. Inte längre.

Precis så.

Talet tog inte lång tid och tio dagar senare var jag utslängd ur huset.

2

Jag blev alltså utslängd från mitt hem, om än artigt, och mitt liv förändrades. Inte till det bättre, men det förstod jag inte genast.

De första månaderna kände jag mig till och med i viss mån lättad. Jag var närmast tacksam mot Sara. För att hon visat det mod som jag saknat.

Hon hade på sätt och vis kratsat kastanjerna ur elden åt mig.

Jag hade länge tyckt att situationen var ohållbar och att jag borde göra något åt den. Jag borde ta tjuren vid hornen, försöka hitta en lösning, ta en ärlig diskussion om vårt förhållande. Göra någonting.

Men eftersom jag var en feg krake, gjorde jag ingenting. Förutom att tacka och ta emot de hemliga möten som bjöds mig.

Naturligtvis sved det i mig när jag tänkte på vad hon sagt den där morgonen. Hon hade kallat mig nolla och feg stackare och jag hade bara stått där utan att reagera.

Senare, när jag redan bodde i den nya lägenheten, kom det dagar när jag funderade på vad jag hade kunnat svara den där lördagen, för att inte förlora all stolthet.

Jag kom på meningar som ”Jag tänker inte bestrida mitt ansvar, men kom ihåg att det inte är ens fel att två träter”. Och mer i samma stil.

Lyckligtvis skedde detta inte förrän långt senare, den där lördagsmorgonen höll jag tyst och slapp åtminstone framstå som löjlig.

Men efter ett tag gick det över och det stack bara till i hjärtat ibland. Som när jag tänkte på var Sara kunde finnas i det ögonblicket, vad hon sysslade med, vem hon var med.

Jag blev bra på att döva smärtan och snabbt mota bort den. Jag jagade tillbaka den dit ner där den kom ifrån, det vill säga djupare ner, ner i det fördolda.

Under några månader levde jag ett utsvävande liv, som nybliven ungarl. Ett så kallat sorglöst liv.

Jag rörde mig i fullkomligt omöjliga sällskap, deltog i smaklösa fester, drack för mycket, rökte för mycket och så vidare.

Jag var ute varenda kväll. Sitta hemma ensam skulle ha varit out-härdligt.

Jag träffade tjejer, förstås.

Jag minns inte ett enda ord av vad jag talade om med en enda av dessa tjejer.

Mitt i alltsammans kom målet om omedelbar äktenskapsskillnad upp. Det fanns inga hinder. Sara behöll hemmet i sin helhet. Jag försökte uppföra mig anständigt och vägrade att ta med mig några möbler eller köksgeråd, jag tog bara mina böcker och inte ens alla.

Vi träffades i väntrummet hos domaren i den instans som hade hand om skilsmässor. Det var första gången jag såg henne sedan jag flyttade hemifrån. Hon hade klippt håret, hon var lite solbränd och jag undrade var hon hade solat och vem hon åkt iväg med för att sola.

Det var ingen rolig tanke.

Innan jag hann säga något, kom hon fram och gav mig en lätt kyss på kinden. Det mer än något annat fick mig att känna att det här var oåterkalleligt. Vid just fyllda trettioåtta förstod jag för första gången att nu var det verkligen slut.

Ordföranden försökte medla mellan oss, som lagen ålägger honom. Vi var mycket artiga och väluppfostrade. Jag sa mycket lite, det var nästan uteslutande hon som talade. Vi hade bestämt oss, sa hon. Det var ett steg vi tog under ömsesidig respekt, utan agg.

Jag höll tyst, nickade instämmande, det kändes som om jag var

med i en film där jag inte hade huvudrollen. Det hela var snabbt över, eftersom det inte fanns några meningsskiljaktigheter rörande pengar, hem eller minderåriga barn.

Väl utanför domarens rum kysste hon mig igen, nästan i mun-
gipan denna gång. ”Hej då” sa hon.

”Hej då” sa jag när hon redan vänt sig om och var på väg där-
ifrån.

”Hej då” sa jag igen rakt ut i luften efter att ha stått stödd mot
väggen och rökt en cigarett.

Jag gick min väg när jag märkte blickarna från de anställda som
gick förbi.

Ute var det vår.

3

Våren övergick snabbt i sommar, men dagarna kom och gick, den ena dagen den andra lik.

Nätterna var också lika varandra. Mörka.

Till en morgon i juni.

Jag kom från domstolen och stod i hissen på väg upp till mitt kontor på åttonde våningen när jag plötsligt och utan anledning greps av panik.

Jag klev ur hissen och jag vet inte hur länge jag blev stående på trappavsatsen flämtande, kallsvettig, illamående, fixerande en brandsläckare. Och skräckslagen.

”Mår advokaten bra?” Herr Strisciuglio var anställd vid pensionsverket som hyrde det andra kontoret på åttonde våningen. Han lät både förbryllad och ängslig.

”Tack jag mår bra. Jag blev lite yr i huvudet men jag tror att det har gått över nu. Och hur mår ni själv?”

Det var inte sant. Jag sa att jag hade blivit yr men att det var bra nu, tack och adjö.

Det var naturligtvis inte alls bra, något som jag skulle komma att förstå bara alltför väl under de kommande dagarna och månaderna.

Jag förstod för det första inte vad det var jag råkat ut för i hissen på morgonen och jag var rädd för att det skulle kunna hända igen.

Så jag slutade ta hissen. Det var ett idiotiskt val som bara gjorde saken värre.

Jag mådde inte bättre, utan efter några dagar började jag oroa mig för att få panik när som helst och var som helst.

När jag hade ängslats nog, råkade jag ut för en ny attack, på gatan den här gången. Den var inte lika våldsamt som den första men effekten under de följande dagarna var förödande.

Jag levde säkert en månad i konstant skräck för att på nytt gripas av panik. Det är löjligt när jag tänker på det nu. Jag levde i skräck för att drabbas av skräck.

Jag tänkte att om det hände mig igen skulle jag kanske bli tokig och till slut dö av det. Dö tokig.

Då mindes jag, med ett slags vidskeplig förfäran, något som hade hänt många år tidigare.

Jag låg vid universitetet och fick ett brev skrivet på rutat papper med rund, nästan barnslig handstil.

Käre vän, när du har läst detta brev, ska du skriva av det för hand i tio kopior och skicka till tio vänner. Det här är den äkta Sant'Antonio-kedjan. Om du låter den fortsätta, kommer du att få lycka, pengar, kärlek, lugn och glädje i ditt liv; om du bryter den, kommer du att råka ut för fruktansvärda olyckor. En ung hustru som i två år hade längtat efter barn men inte lyckats bli gravid kopierade brevet och skickade det till tio vänner. Tre dagar senare fick hon veta att hon var med barn. En brevbärare kopierade brevet, skickade det till tio släktingar och vänner och en vecka senare vann han en stor summa pengar på ett lotteri.

Men en gymnasielärare som fick brevet skrattade åt det och rev sönder det. Några dagar senare råkade han ut för en olyckshändelse, han bröt ena benet och blev sedan dessutom vräkt från sin lägenhet.

En hemmafru fick brevet och bestämde sig för att inte bryta kedjan. Men hon tappade bort brevet och bröt dessvärre kedjan. Hon fick hjärnhinneinflammation några dagar senare. Hon tillfrisknade men blev invaliderad för resten av livet.

När en läkare fick brevet, rev han det i bitar och sa föraktfullt att

man inte kunde tro på sådan vidskepelse. Under månaderna som följde blev han uppsagd från kliniken där han arbetade, övergavs av sin hustru, insjuknade och dog till slut galen.

Bryt inte kedjan!

Jag läste upp brevet för mina vänner, som tyckte att det var vansinnigt roligt. När de hade slutat skratta, frågade de om jag hade för avsikt att riva sönder brevet och dö galen. Eller sätta mig ner och skriva tio prydliga avskrifter, något som de skulle ha vänligheten att påminna mig om de närmaste tio åren.

Jag blev nervös och tänkte att de nog inte skulle ha varit så starka upplysningsanhängare om det varit de som fått brevet. Men jag sa att jag självklart skulle riva sönder det. De krävde att jag skulle göra det medan de såg på. De insinuerade att jag kunde ändra mig och skriva de tio kopiorna om ingen tittade på, och så vidare.

Så jag blev tvungen att riva det i bitar, och när jag hade gjort det, sa kvickhuvudet bland de tre att jag i alla fall inte behövde oroa mig, för i det ögonblick olyckan inträffade, skulle de se till att jag hastigt blev inlagd på ett trivsamt dårhus.

Arton år senare skulle jag på allvar tro att profetian höll på att besannas.

Hur som helst, rädslan att få en ny panikattack och bli galen var inte mitt enda problem.

Jag började lida av sömnlöshet. Jag låg vaken nästan hela nätterna och somnade inte förrän strax före gryningen.

Någon enstaka gång somnade jag i vanlig tid. Men då vaknade jag ofelbart två timmar senare och kunde inte ligga kvar i sängen. Om jag försökte, kom de hemskaste tankar över mig, outhärdliga tankar. På hur jag hade förspillt mitt liv, på min barndom. Och på Sara.

Då var jag tvungen att stiga upp och vanka runt i lägenheten. Jag rökte, drack, tittade på teve, satte på mobilen i den vansinniga för-

hoppningen att någon skulle ringa mitt i natten.

Jag började känna mig orolig för att folk skulle lägga märke till mitt tillstånd.

Framför allt började jag oroa mig för att helt tappa kontrollen. Och så hade jag det hela sommaren.

Augusti kom och ingen ville resa någonstans med mig. Ärligt talat letade jag inte efter någon och jag vågade inte åka ensam. Så jag reste omkring och våldgästade goda vänner i deras hus och sommarstugor vid havet och på landet. Jag finner det uteslutet att jag vann någons medkänsla under detta kringflackande.

Folk frågade om jag kände mig lite nere och jag sa ja, lite grand. Vanligtvis pratade vi inte särskilt länge om saken. Efter någon dag förstod jag att det var dags att packa och hitta en ny tillflyktsort. Så länge som möjligt ville jag slippa återvända till staden.

September kom, och eftersom jag inte blev bättre och framför allt eftersom jag inte stod ut längre med att vara sömnlös, gick jag till min läkare som också var en god vän till mig. Jag behövde något att sova på.

Han undersökte mig, lät mig redogöra för mina symptom, mätte blodtrycket, lyste mig i ögonen med en liten lampa och lät mig göra någon fånig balansgång. Slutligen sa han att det nog var bäst att jag sökte en specialist.

”Förlåt, vad menar du? Vad för slags specialist?”

”Tja, en specialist på den här sortens indikationer.”

”Vilka indikationer? Ge mig något att sova på och låt oss få ett slut på det här.”

”Guido, det är lite mer komplicerat än så. Du ser väldigt spänd ut. Jag tycker inte om hur din blick flackar hela tiden. Jag tycker inte om hur du rör dig, jag tycker inte om hur du andas. Jag måste säga: du är inte frisk. Du borde låta en specialist undersöka dig.”

”Du menar en ” Jag var torr i munnen. Tankarna virvlade runt i huvudet. Han kanske försöker säga att jag ska låta undersöka mig

av en specialist på invärtes sjukdomar. Eller av en homeopat. En massageterapeut. Eller till och med en ayurveda-person.

Det är väl okej om jag måste gå till någon invärtesspecialist, massageterapeut, ayurvedist, homeopat eller vad fan som helst. Inga som helst problem, jag går dit. Jag är inte den som drar mig för någon kur.

Jag är inte det minsta rädd, varför EN PSYKIATER? Sa du en psykiater?

Jag började nästan gråta. Jag hade blivit tokig, nu sa till och med en läkare det. Profetian höll på att gå i uppfyllelse.

Jag sa åt honom att jag mådde skapligt för tillfället, att han skulle ge mig något jäkla sömnmedel, och sedan skulle jag tänka på saken. Att javisst, det var klart, jag hade verkligen inte för avsikt att ta lätt på saken, vi ses, nej nej, du behöver inte ge mig något namn – jag var kruttorr i munnen – på någon sådan där. Jag ringer och du ger mig det då.

Jag flydde, och undvek att ta hissen.